

Նկարագրեն այդ խեղճերուն վիճակը։
Յուսարի է սակայն որ Զէյթունի խնդրոյն համար արտաքոյ կարգի քօմիսէր անուանեալ Սայիտ փաշան, որ ինչպէս կը լսեմք՝ երէկ Անգղիա-յի գնդապետի մ'ընկերակցութեամբ կայսերական յատուկ շոգենաւով մ'իւր պաշտօնատեղին դնացած է, կը յաջողի մանրամասն և ճիշդ քնն-նութիւն մ'ընել, անմեղներուն իրաւունքը տեղը բերել, և դահագոյնի լուծում մը տալ Զէյթունի դործին, որ քանի մը փառասէր կամ մոլեռանդ պաշտօնատարաց և ուրիշ մի քանի մարդոց ձախող ընթացից պատճառաւ յաւաքի վիճակ մ'ստացած էր վերջերս։

Գաղղիական թան լրագիրն ալ վերջին թիւերէն միայն մէջ Զէյթունի ին խնդրոյն վրայ խմբագրական յօդ-ւած մը հրատարակելով ցաւ կը յայտ-նէ թէ «Զէյթունի նախորդ հանրապետութեան առանձնաշնորհութիւնն ներք կը կապուէր քօմիսէրներուն ձեռք»։ Լիազօր քօմիսէր Սայիտ փաշան, կրնէ յիշեալ Գաղղիական թերթը, Զէյթունի դործը պիտի ընէ, և եթէ անկողմնակարութեան շնորհիւ կարենայ ճշմարտութիւնն իւ-մանալ տեղեկագիր մը պիտի չլինէ, յորում ինչ ինչ բարենորոգումներ պիտի նշանակէ Զէյթունի համար։ Բ. Դուռն այն տեղեկագիրը գետապա-նայ պիտի հաղորդէ, յայտարարե-լով թէ պէտք եղած հրամանները տուած է, որպէս զի պարունակեալ բարենորոգումներ գործադրին։ Բայց թուրքական միւս բարենորոգումնց պէս, Զէյթունի բարենորոգումներն ալ չպիտի իրականանան, և Սայիտ փա-շային տեղեկագիրը Բ. Դրան գիւնան-ներուն մէջ պիտի մնայ։

Լոնտոնէն եկած հեռագրոյ մը նայելով, Լորտ Սալիսպըրի յայտարա-րեր է թէ Արեւելեան Բումբէլի Եւ-րոպական յանձնախումբն այն ժա-մանակ պիտի յորի երբ մասնաւո-րապէս Եւրոպական թուրքոյ դաւառաց մէջ գործադրուելիք նոր կանոնադրութիւնը յանձնախմբին քննութեան ներկայանան և զանոնք վաւերացնէ, և միւս կողմէն Արեւել-եան Բումբէլի գործերը կանոնաւոր կերպարանք մ'առնեն։ Լորտ Սա-լիսպըրի կը փափաքի եղեր որ այս նկատմամբ պայմանաւոր մ'որոշուի։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոն 18 օգոստ.
Վերջին օրերս Եւրոպական կառավա-րութիւնը կարծեաց փոխանակութիւն մ'ըրին Հելլենական խնդրոյն վրայ։ Իտալական կառավարութիւնը կատա-րեալապէս Գաղղիոյ աշխարհապարութիւնը պաշտպանելու փափաք յայտնեց։ Պ. Վատիկանի յայտնեց թէ՝ ըստ իւր կար-ծեաց, մեծ տէրութեանց միջև ընդհա-նոր համաձայնութիւն մը կարելի է, և թէ Գաղղիա իւր առանձին դիտումները բռնական միջոցներով թուրքոյ ընդու-նել տալ ուղած չէ երբէք, այլ այդ ար-դիւնքն Եւրոպական համաձայնութեան բարոյական ձեւմամբ ձեռք բերել կուզէ։

Լոնտոն 18 օգոստ.
Այս առաւօտեան թայմը լրագիրը զրոյէ թէ պաշտօնական ակմրոց մէջ կար-ծիք կայ թէ Դրան արտաքին գործոց նախարար Սաֆիէթ փաշան տրամադր-է Թեապիան Յունաստանի տալ մինչև ի Սալամպրիա, Թրակիան ալ ի միասին, և Ելիսթոսի մէջ մասը մինչև Քօնիսթոյի, բայց ոչ Լանան։

Լոնտոն 18 օգոստ.
Թուրքո-Հելլենական սահմանադրութիւն ուղղութեան վրայ բանակցելու պաշտօն-մը մեծ տէրութեանց հաղորդող Բ. Դրան չըջարեալանել կը ծանուցանէ թէ այս

անուանումը մեծ տէրութեանց և Դրան բաղձնաց համեմատ կատարուած է և թէ Դուռն այս խնդրոյն մէջ բնաւ բան մը չպահեր։

Լոնտոն 18 օգոստ.
Զրոյց կայ թէ նախորդ խորհրդի յիշ փաշան Հէլլենի բնակելու թոյլաւ-ւութիւն խնդրեց է, բայց Գաղղիոյ կա-ռավարութիւնը հաճութիւն չէ տուեր։ Միւս կողմէն, տէրութիւնը անոր Կ. Պոլիս բնակելուն ոչ ևս կ'ընդդիմանան։ Հարաւային Ամերիկայի մէջ պատե-րազմը վերջացաւ։ Բերուի հանրապետու-թեան նախագահը խաղաղական դաշ-նադրութիւն մը կնքեց Նիւրի հանրապե-տութեան հետ։

Բէլճիա 17 օգոստ.
Ձէճէտի մէջ մեծ հրդեհ մը ծագելով ծանր վնասներ պատճառեց։

Ս. յ. — — — — — հոստ հեռագիր
Դահիքէ 19 օգոստ.
Նախարարութիւնն հրաժարական տը-ւաւ, որ ընդունուեցաւ։

Նոր նախարարութիւնն հետեւեալ կեր-պիւ կազմուեցաւ։
Խալիլ Խեյրէ Կասաբճեան խորհրդոյ նա-խագահութիւնը։
Զիլփիշար փաշա՝ դատական նա-խարար և առժամանակեայ կերպիւ ներ-քին գործոց նախարար։
Մուսթաֆա Ֆէհմի փաշա՝ արտաքին գործոց։
Հայտար փաշա՝ երևութիւն։
Օսման Բէֆթի փաշա՝ պատերազմա-կան և ծովային գործոց։
Մէհմէտ Մարքըլ փաշա՝ հասարա-կային շինութեան, և
Ալի Խալաֆի փաշա՝ հասարակային կրթութեան նախարար անուանեցան։

Այս փոփոխութիւնը Գաղղիոյ աղդե-ցութեան կը վերադրեն։
Փիլիպ 18 օգոստ.
Երէկուան կիրակի օրը Վիթալիս զօրավարը Փիլիպի պահապան զօրաց հանդէս մը կատարել տուաւ, որք յետոյ կեղծ ճակատամարտ մը ձևացուցին։ ա-սանց գեղեցիկ կերպարանքն և պատե-րազմական դէմքն ամեն մարդու սքան-չացում պատճառեցին։ Կրթութեան փորձ կատարուած դաշտէն մեկնելու ժամա-նակ, Վիթալիս զօրավարը Թուրք լեզուով բանախօսութիւն մ'ուղղեց զօրաց, որք եռանդալի հուրբաներով պատասխանե-ցին իրենց քալարքներն օդը նետելով։ Միտ բանիւ, երէկ գեղեցիկ և բարի օր մ'եղաւ Վիթալիս զօրավարին, սպայից և զօրաց համար։

Ալէքս փաշան և քաղաքային վերա-տեսուչը ներկայ չլին այս զօրահանդէ-սին։
Փարիզ 18 օգոստ.
50 նահանգի մէջ ընդհանուր խոր-հուրդը հանրապետական նախագահներ ընտրեցին։

Մեռած երկու պահպանողական նա-խագահներու տեղ հանրապետական նա-խագահներ ընտրուեցան։
Լոնտոն 18 օգոստ.
Սոս. քօնա. 41 3/16
Փոլս. 4865 4 1/2
» 4869 43 3/8
» 1871 55
» 1872 22
» 1873 42 3/8
» Եզրայտ. 72 3/8
Ալէք. քօնա. 97 7/16
Փարիզ 18 օգոստ.
Օսմ. քօնա. 41,47 1/2
Գաղղ. քօնա. 50 0 82,92 1/2
» » » Նոր 85,15
» » 50 0 116,95

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
Գաւառաց մէջ դանձալին գոր-ծոց միճակը բարեւոքելու համար Բ. Դուռն երմեսական հսկող տեսուչ-ներ անուանել որոշեց, որոց ցանկն 'ի մտոյ պիտի հրատարակի։ Այս տեսուչները միայն տեղացիներէ չը պիտի ընտրուին, այլ երկրին ընդու-ններուն և սովորութեանց տեղեակ եղող օտարազգիք ալ պիտի կրնան անուանել։

Մայրաքաղաքի գետապանք երէկ ծանուցադրի մը զրկեցին առ Բ. Դու-

ռն՝ խնդրելով որ Հելլենական խնդ-րոյն բանակցութեանց համար յանձ-նախմբին գումարուելիք օրը 48 ժամու մէջ որոշուի։

Սըր Հ. Լէյարտ և իւր տիկինը, Հօպարթ փաշան և իւր տիկինն և տիկին Լէյարտի քոյրը կերակի իրի-կուն Երլարդի պալատը վերհ. Սուլ-թանին հետ ճաշեցին։

Կ. Պոլսէն Եւրոպական լրագրաց տրուած տեղեկութեանց նայելով, ի մտոյ կանոնադրութիւն մը պիտի ներկայի նախարարաց խորհրդին քնն-նութեան, որ տէրութեան բոլոր նահանգաց մէջ գործադրելի պիտի լինի։ Սոյն կանոնադրութիւնն 900 յօդուած կը պարունակէ, որոյ 400ը նոր ոստիկանութեան (ժանտարմա) և տեղական ղեկավարութեան կազ-մութեանը կը վերաբերի։

Լէվանթ Հէրալտ լրագիրն անց-եալ էտրքաթ առուր թերթին մէջ Օսմանեան զօրաց միճակին և Սպա-րապետ՝ Ղազի Օսման փաշային վրայ գրած մէկ յօդուածին պատճառաւ վեց ամիս դադարման դատապար-տեցաւ։

Նախկինը կը հեռագրեն թէ նա-խորդ Խըտիլ Խամիլի փաշան վերհ. Սուլթանին յանձնարարման համե-մատ Բումազանէն ետքը միայն պի-տի գայ մայրաքաղաքս։

Այս գիշեր Պալատու Լօնճա թա-ղին, որոյ բնակաց մեծագոյն մասն Հայազգիք են, արշաւային հրդեհ ծագելով, քանի մը ժամ տևեց և 300ի մօտ տուն և ուրիշ շէնքեր հը-լոյ ճարակ եղան։

Նախորդ գիշեր Գաղղիոյ Մօ-տա—պուրնութեան մէջ Պ. Թու-պիլիի այգին գողեր մտնելով, այ-գեպանը, կինը, և մին 3 տարեկան և միւսն 7 ամսուան երկու տղայքը կ'ապանեն։ Այգիին մինչև ծովեզրն արեան կաթիլներ տեսնուած լինե-լով, կը կարծուի թէ չարագործները ծովէն եկած են։ Այգիին բան մը գողցուած չէ. ուստի կարծիք կայ թէ այս խօգժական ոճիրը թշնամու-թեան արդիւնք է։

Գաղղ. քեյց նստող օտարազգեաց պատգամաւորութիւններ Գաղղիոյ, Գերմանիոյ և Անգղիոյ դեսպանաց գլխերով, անոնց միջնորդութիւնը խնդրած են, որպէս զի կառավա-րութիւնն հասարակաց ապահովու-թիւնը պահպանելու միջոցներ ձեռք առնու։

Է Ս Զ Ա Մ Ը Ո Ւ Մ Ո Ւ Մ Ի Է			
Այս առաւօտ բացուեցաւ	12,18		
Կէս օրին	42,10		
Բումբի երկաթուղի	Քր. 43,50		
Թղթադրամ	Լր. 800		
Ը Ն Թ Ա Յ Գ Բ Մ Ո Ւ Յ			
6 Օգոստոս			
Ալէք. ք. լրա	զր. 109 24		
Նաքոյն ուսի	87 26		
Խիւսիսի Ռոս	90 8		
Ղըրմից	51 45		
Մէհմէթի տարբերութիւն	6 20		
Հինգնոց	49		
Մէթալիք	48 30		
Պղինձ	500		

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Պատրիարքական փոխանորդ Խղ-միրեան Գեր. Մատթէոս սրբազանի նախադահութեամբ Խառն ժողովն երէկ Պատրիարքարան գումարուե-լով յետ երկարատեւ խորհրդակցու-թեան որոշեց՝ չորեքշաբթի առուր պատահած դատապարտելի դէպքը միայն տեղեկագրել առ Աղգային Ժո-ղովն մերժելով հրաժարական խնդ-րելը, զոր ոմանք յորուցած էին։

Մտոյդ աղբիւրէ կիմանամք թէ Ս. Պատրիարք հօր անցեալ շաբթու

առաջին նախարար Բարձր. Արեֆի փաշային հետ ունեցած տեսակցու-թեան մէջ, Նորին Բարձրութիւնը թախանձանք խնդրեց Նորին Սըր-բաղնութեանն որ հրաժարականն ետ առնու, ապահովութիւն տալով թէ իւր և աղգին իղձերը կը պսակուին ընդ հուպ։

Հետեւաբար ինքնիրեն կը ջրուի Հայ օրաթերթի մը տուած այն լուրը թէ Բ. Դուռն Ս. Պատրիարք հօր հը-րաժարականն ընդունելու և անոր քաղաքային իրաւասութիւնները սեղ-մելու մտադիր է եղեր։

Ս. Պատրիարք Հայրը Լորտե-րուն ժողովին մէջ վերջին անգամ Հայոց վրայ եղած վիճաբանութեան մասնակցող աղնուամիտ Լորտերուն, այն է Լորտ Քարնարվոնի, Լորտ Հա-մանի, Լորտ Մօրլիի և Լորտ Կրան-վիլի մասնաւոր նամակներ գրելով, Հայոց Աղգային ժողովին շնորհակա-լութեան քուէն անոնց հաղորդած էր։

Այժմ կիմանամք թէ Լորտ Կը-րանվիլ և Լորտ Մօրլի պատասխան գրելով Ն. Սրբազնութեան՝ շնորհա-կալութիւն յայտներ են Աղգային ժողովը համակրական ցոյցին նկատ-մամբ։ միանգամայն ցաւ յայտներ են որ չեն կարող աւելի հօրապէս նը-պատել Հայկական խնդրոյն յաջո-ղութեան։ Լորտ Համանտ ալ իւր պատասխանին մէջ շնորհակալութիւն յայտնելով յոյս կը ցուցնէ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ Անգղիական ներկայացու-ցիչը բարենորոգման գործադրու-թեան համար աւելի աղբու միջա-միտութիւն մը կընէ Բ. Դրան քով։ Լորտ Քարնարվոն ընդարձակ պա-տասխան մը գրելով յայտներ է թէ մեծ կարեւորութիւն կուտայ Հայոց Երեսփոխանական ժողովը քուէին և Ն. Սրբազնութեան համակրանաց, և կը յայտնէ թէ Եւրոպա Հայ աղգին վիճակին բարեւոքման համար այնպի-սի պարտականութիւններ յանձնա-ւած է, յորոց չպիտի կրնայ խու-սափել։ Ազնիւ Լորտը միանգամայն աւելցուցեր է որ եթէ Հայք իրենց յատուկ եղած համբերութեամբ և արիւթեամբ իրենց իրաւունքները պաշտպանեն, իրենց բոլոր իղձերը պիտի պսակուին։

Կը լսեմք թէ անցեալ ուրբաթ օրը Ս. Պատրիարք Հայրը մայրաքա-ղաքիս Գերմանական դեսպան, Հայ-ֆէլա կոմիսն այցելութիւն մը տուեր է։ Կը կարծեմք թէ խօսակցութեան նիւթը Պերլինի դաշնագրին Հայոց վերաբերեալ յօդուածին գործադ-րութեանը վրայ եղած է, և թէ Վը-սեմ. գետապան այս առթիւ յու-սաղբիչ խոստումներ ըրած է Ս. Պատ-րիարք հօր։

Տիգրանակերտի պաշտօնակա առաջնորդ Գեր. ֆիլիպպոս եպիսկո-պոս երէկ Կ. Պոլիս հասաւ և ուղ-ղակի Պատրիարքարան իջնելով Պատ-րիարքական Գեր. փոխանորդ սրբա-ղանին հետ տեսակցեցաւ։

Կըսուի թէ Գեր. ֆիլիպպոս ե-պիսկոպոս դատ պիտի բանայ Վար-չութեան դէմ։

Իզմիրի առաջնորդ Գեր. Տ. Մեւ-րիսեղեկ արքեպիսկոպոս երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս, ուղղել-ցութեամբ Զմիւռնացի Արժ. Տ. Գառնիկ քահանայի և Մեծ. Մերկէր Մերկերեան, Յովհաննէս Չաքըրեան և Հ. Իմէկեան Եֆէսիներուն, որք յատկապէս հրաւիրակ եկած էին իզմիրէն։

ՀՕՁԱ ՂԱԶԱՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ
ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԽՆԻԻԲ
(Երանդանի ԽՆՈՒՄ ԲՆՈՒՄ 2366)

Արդ՝ որոշեալ օրն, երկու երեք
Ուստեան քահանայք, վերայ յիշ-
եալ քննիչք, մի քանի աշխարհա-
կանք, Հնդկանդիդ կառավարու-
թեան օրինական երեսփոխան, իս-
քէնտէր օղլու պահանջողք փառ-
տարանք, և Անդրիդ հիւպատոսա-
թանի պաշտօնեայ մի ժողովեցան
Ծանաժադովոյ սրահի մէջ:

Այս նիստ նախորդաց չափ և ա-
ռաւել իսկ հետաքրքրական, բայց
ամենեւին տարբեր եղև, քանի եր-
դուն չկայր. իրօք կամ բառական
նշանակութեամբ՝ նիստ չէր, քանի
ամենեւեմ ոտից վերայ էին:

Աստուծանք՝ Միջագիւղի վանուց
գիւնատանէ բերեալ թղթերն մի
առ մի հանելին ի պահարանէ, իւ-
րաքանչիւր բնագիւղ ընդ լուսադրին
և հետզհետէ յանձնէին զայնս լն-
ֆիէճեան վարդապետին. սա ընթեր-
նոյր, քննիչ և բազմատէր զինադի-
ւորն ընդ լուսադրին, ապա անցու-
ցանէր զերկուսն ի ձեռս Նար-Պէյ
եպիսկոպոսի: Սա նոյնպէս յետ ըն-
թերնոյր, քննիչ և բազմատէր, զար-
ձուցանեալ զայնս ի ձեռս Աստու-
ծան հարց, որք ամենայն զգուշու-
թեամբ և յերմեաւորութեամբ դը-
նէին զայնս գործեալ ի պահարանին
(որպէս թէ հրաշագործ սրբոց նըշ-
խարք կամ մատենք լինէին):

Բնական էր այս զգացում յիշեալ
հարց, որովհետև իրարս հրաշից
գործ է (գուցէ Սուրբ Աստուծոյ) ա-
նանկալ գիւտ այն թղթոց՝ հարիւ-
րանեայ անյայտութենէ յետոյ. և
այն հրաշագիւտ թուղթք՝ յերեան
հանելով գիտնութիւն «Գաղատացի
Հաճի Գեորգիայ Մովսիսեան» ընդ «Եօ-
րօթեցի Հօճա Ղազարու Գրիգորեան»
որ մի ամբողջ գար ոչ գիտացեալ
և ոչ լուեալ էր թէ՛ ի Հնդկաստան
և թէ՛ ի Տաճկաստան, և մանաւանդ
(նորօք պաշտպան սրբոց) տղատ
լինելով ի վառօք պաշտպանի ամբաս-
տանութենէ պաշտօնէից ոտիկանու-
թեան Մատարան, ունին բերել մի-
լինն ոսկուց, որք ոչ միայն բաւեա-
ցին ի հարստացնել զորդիս և զթո-
ռունս եղբարց և քերց յիշեալ Գե-
որգիայ Մովսիսեան, այլով յորջորջ-
մամբ Ղազարու Գրիգորեան, այլ նա
և հատուցեն ի ձեռս Աստուծան մի-
աբանութեան ամենամեծ հարստու-
թիւն, որով մեծաւոր եպիսկոպոսն
պիտի կարենայ գործել մեծամեծ
բարիս յօգուտ Հայ կաթողիկոս ժողո-
ւորդեան, յետ վճարելոյ տոնա-
պատիկ տոկոսեօք այն հարկաւոր
և հոգարաւոր ոսկիները զոր քանի
մի միամիտ և դիւրահաւատ որբերէ
և այրիներէ և մի քանի անշահախըն-
դիր և ազգասէր երեւելիներէ փոխ
առեալ է, ամեն, վասն ծախուց ժա-
ռանդական պահանջիս իսքէնտէր օղ-
լուից:

Դառնամք մեր պատմութեան:
Քննիչք Աստուծան թղթոց մի կամ
երկու բնագիր միայն բազմատէրցին
ընդ լուսադրի՝ հարկ չտեսնելով այս
բազմատէրութեան ամեն թղթոց. ո-
րովհետև լուսայ զօրութեամբ յաջոր-
գաբար հանեալ օրինակք չտարբե-
րին նախագաղափարէն:

Իսկ մասնաւոր կերպիւ ուշադիր
եղին թղթոց տեսակին, ձեռն և ծալ-
քին, մերանի գունոյն, տառից կեր-
պաւորութեան, բանից շարագրու-
թեան և նիւթոց պարունակութեան:

Սակայն այս քննութիւնն ևս մի
և նոյն աստիճան ուշադրութեամբ
չտեսց. այլ սրճափ ծանր և մանրա-
մասնեայ էր առաջին քանի մի նա-

մակաց վերայ, այնչափ թեթեւ և
հարեանցի էր մնացեալ վերջնոց վե-
րայ, որք համարեալ թէ անկանէին
ի ձեռաց քննչաց. ուստի ոմանք ի
գիտողաց մակարեղէին թէ քննիչք
կամ զգուշեալ էին և կամ արդէն
յառաջին տես թղթոց կազմեալ էին
զիւրեանց դատողութիւն, թէպէտ
քննիչք՝ կարծեաց յայտարար խօսք
մի, բառ մի չարտասանեցին նոյն մի-
ջոցին:

Նիստն առաւել հետաքրքրական
էր քան զնախորդան, ասացաք. և
յիշեալ, բերանք լռէին, իսկ գրե-
թէ բոլոր հանդիսականաց (բաց ի
փաստաբանից, որք գիտեն ծածկել
միշտ զնեքքին խորհուրդն) շրթունք,
աչք, յօնք և ձեռք շարժէին և ան-
ձայն խօսէին. թղթոց թէ՛ ներկայիչ
և թէ՛ քննիչ կրեականաց զէմք
դունտիկութիւն, կուրծք երէնջէին,
և աշխարհականք գիտելով զայն նը-
շանս անսովոր արագաշարժութեան
արեան և զօրութիւն բաւախման սրտի,
մերթ միոյն և մերթ միւսոյն գիտաց
վերայ տանէին զաչս, և ապա իրե-
րաց երես նայելով, նշանաբանիւք
հարցանէին միմեանց ինչ կայ, և
պատասխանէին չգիտեմ. . . .

Այսպէս աշխարհականք ապշեալք
և կրեականք յուզեալք (ի դէմն
ունեց ի վերջնոց) կեղծ խնդում, մի-
ոյն ծաղրախառն արտաբերութեամբ
սոյն՝ դառն տիւրութիւն մեկնեցան
հիւպատոսարանէն:

Քանի մի վայրկեան յետոյ հե-
տեալ խօսակցութիւն տեղի ունէր
ի գրասենեակի օրինական երեսփոխա-
նի Հնդկանդիդ կառավարութեան
Օրին. երեսփ. — Սրբազան, ինչ
են ձեր կարծիք՝ Աստուծան թղթոց
վերայ:

Ա. Քննիչ. — Անհարազատ են այնք.
ամօթ և անիմ. . . .

Օրին. երեսփ. — Այսպապատուելի,
ձեր կարծիք ինչ են:

Բ. Քննիչ. — Չկարեմ յայտնել
այժմէն՝ սրբազան եղբորս պէս. բայց
աւաճ. . . .

Օրին. երեսփ. — Միթէ տարբեր
լիցեն ձեր կարծիք:

Բ. Քննիչ. — Ոչ. բայց գեռ. յայտ-
նել չկարեմ. ինքնագրութիւն չեմ. նոր
քննելիք ունիմ. (Գրեցի) եղբւր
ուրեմն իրաւամբ գանգատի և ող-
բայ Ս. Պատրիարքս այս քահանայից
ընթացից վերայ. . . վա՛հ, բիւր
վա՛հ. . . .

Օրին. երեսփ. — Սակայն, վերա-
պա՛տուելի, պէտք է գիտենայք որ
պարտաւոր էք մօտ օր մի յայտնել
ձեր քննութեան արդիւնքն ա-
ռաջի ծանաժադովոյ և ի ներկա-
յութեան Աստուծանոց. ի պաշտօնէ
հրաւիրեալ էք յայն:

Բ. Քննիչ. — Լա՛ւ, բայց առա-
ջագրեալ քննելիքս քանի մի չարաթ
ժամանակի կարօտ են, և մանաւանդ
Սրբազան Պատրիարքէս հրամանս պի-
տի առնուի: (Գրեցի) ո՛հ, ինչ ցաւ. . .
մե՛ր են այս քահանայք, մեր հարք
և եղբարք են. . . եկեղեցւոյ և աղ-
ղի պատիւ կայ մէջ տեղ. . . Աս-
տուա՛մ իմ. . . .

Հետեւել լուսւմ

Երջնկայի նորընտիր առաջնորդ-
Գեր. Տ. Հմայեակ Ծ. վարդապետը
Տրապիզոնէ հեռեալ նամակը դը-
րած է մեզ, իբրեւ նկարագիր իւր ու-
ղեւորութեան:

Ա. Ժամանակն ի Տրապիզոն. — Բ. Քայ-
մաքը լուսեղ. — Գ. Կաթողիկոս. —
Դ. Նիւստիանոս. — Ե. Ռուսական չո-
ղեանք. — Զ. Միմլայի խժոժութիւնը. —
Է. Ֆաթիմայի ոճիրը. — Ը. Տ. Միսրովոյ
Գալթիակնան.

Անդիւ Մասիս.

Ա. Շարաթ օր Կ. Պոլսէն մեկնելէն
յետոյ հազիւ հազ մի խաղաղ գիշեր ան-
ցուցինք Սե ծովու վերայ. հետեւեալ կի-
րակի առաւօտուն իջէլլիի մօտ ծովն ըս-
կըստ յուզիւ և Քէլէնիի սեպացեալ
աղաւաժներուն առջև աւելի սաստկանա-
լով ինչ օրի հասած միջոցնու կարկաս-
խառն սկսաւ անձրեւ տեղալ և այսպէս
չարունակեց անձրեւն ու փոթորիկը մին-
չև ի ժամանակն նուազ ի Սամոն և ի
Կիւրասի:

Երեքշաբթի առաւօտ յետ բազում
մրրկաց հասաւք ի Տրապիզոն. դարձեալ
ծովը յուզեալ էր և ցարդ անձրեւ կը
տեղալ:

Տրապիզոն ամայացած գտանք. բնա-
կիչք ցրուած են ի մերձակայ գիւղօրէս,
վարժարանք արձակուրդի առթիւ փակ-
եալ, առաջնորդարանն անընտի և եկե-
ղեցիք թափուր:

Եկած յորդ անձրեւներն բաւական
օգտակար եղած էին կարեկի և եգիպ-
տացւորն արտաբերութեան և մրդեղինաց սլար-
աչներուն:

Բ. Հայկական հիւսիսեանց հետաքր-
քորութիւններն առաջնորդեց մեզ Քայ-
մաքը լուսեղ, որ քաղաքին արեւմտեան
հարաւային կողմը կիցայ, իւր մէկ ժա-
մու ճանապարհ հեռի բաւական բարձր
մի լեռան գագաթը, որոյ հարաւային
կողմէն կ'անցնի Տէյրիմէն-Տէյրիմի գե-
տակն և կ'իջարի Սե ծովը:

Այս վանքը կառուցուած է 375 թը-
ւականին Հայոց. ունի մի սրբատաղ քա-
րակի եկեղեցի 28 ոտք երկայնութեամբ
և 16 ոտք լայնութեամբ հին ձևով, յու-
նական ճաշակաւ շինուած պատկերներով:

Վանուց շինուած է Պարսկաստանի
գաղթականներէն Խոճա Ստեփանոս Եւս-
ոյանի: Այս քաղաքի առաջին ազգայնը
բազում բարեքերք եղած է Տրապիզոնի
Հայոց և բաւականին հոգեւ ձգած, ինչ-
պէս արդի առաջնորդարանին գետինն և
քաղաքին Չարսիական եկեղեցին:

Եկեղեցւոյ ներքին դրան վերայ հե-
տեալ յիշատակադիրը գտանք. «Մարգի-
ցաւ տաճարս Աստուծային յիշատակ
անջնջելի Աւետիս Մեծարարոյս և իւր
ծնողի թղթ. Ու՛շ և մէկ աւելի Ու՛շ պա-
տահար, մի սղորմիս հանձնք»:

Իսկ տաճարի դրսի դրան վերայ հե-
տեալ յիշատակադիրն արձանագրեալ
գտանք, որ հնախուզից սիրոյն համար
կ'ամբիփնէր:

«Փառաց տաճարս Աստուծային յեր-
կի զրախտ կենաց փայտի. «Կանգնեալս յանուն ամենափրկչին ի
ոմի հարիւր թուականին եօթնասուուն
և երեքին
«Կաթողիկոսութեան Հայոց մեծաց Տէր
Պօղոսի ուղղափառի
«Ի ժամանակս բարեալաշխի Կիւս Ալէքս
թագաւորի
«Խոճա Ստեփանոսն պատուելի շինեաց
գտաճարս հրաշալի
«Իւր յիշատակ անջնջելի և ծնողաց իւր
կրթնակի
«Եւ կենակցին իւրոյ Միկել խաթունին
և զաւակացն իւրոց մեծին և փոքունս
«Արդ ես Խոճա Ստեփանոս ստացաւ
«Հաւալ արդեանց իմոց գտեղի վանուցս
«Իւր անդատաւորին և շինեաց զլուսա-
«գարդ տաճարս յիշատակ հոգւոյ իմոյ
«և վայելումն մանկանց Միօնի և ետու
«միարանք Ս. Եփրատի ես Խոճա Ստեփա-
«նոս և իմ որդիքս, զի հասարակ ամե-
«նայն Բրիտանիէյց վանքս և կրօնաւո-
«րաց որք բնակեալ են ի սա և Աստու-
«ծոյ տունն, և ոչ որ ունի իշխանութիւն
«ոչ իմոց և ոչ յօտարաց իրեւ դմարմին
«որ հայրենիք. . . . * և Աստուծոյ
«տուն, այլ միայն զանաճատանելով և
«զամենայն մարմնական կարիք Ս. վա-
«նացս կատարելով: Ես Միկել որդի
«Խոճա Ստեփանոսի հրամանաւ Աստու-
«ծոյ կատարեցի զտարբ տաճարս ի յա-
«նուն ամենափրկչին և մատուռ նորին
«Ս. Կարապետի և շրջապատ իւր պա-
* Այս յիշատակարանն կրկին նորո-
գութեան տունն գրուած է:
* Հոս նշանակեալ բառերն չկարացինք
կարդալ:

«Ըստպիսի յիշատակին ծնողաց իմոց և
«ազգականաց»:

Եկեղեցւոյն աղ ու ձեռն կողմերն ալ
կան զատ զատ երկու փոքր մատուռներ
շինուած յանուն Ս. Կարապետի և Չար-
սիական Ս. Աստուծածանի:

Եկեղեցւոյ հիւսիսային կողմն երե-
սուն և վեց աստիճան բարձր մի գանգա-
կատուն ալ կայ, զոր տեղացիք Կարճա-
պուրճա կանուանեն, որոյ վերի մասն
քայքայուած և փլած է:

Վանքն ունի 13 էն աւելի սենեակ-
ներ, առաջնորդարան և չորքն անգաս-
տաններ, որք տարին 80—100 ոսկի չա-
կը բերեն:

Գ. Գալմաքը լուսեղ արեւմտեան
հարաւային կողմն իւր 2—3 քարերէց հե-
ռի լեռան մը կուշտը պաղ ջուրն մ'աղ-
րիւր կայ, որ կը կոչուի Կաթմաղիւր,
որոյ ջուրն անորժանաւ և քաղցր է:

Գ. Տրապիզոնի քովէն անցնող Տէյրի-
մէն-Տէյրիմի ջուրը հոս ու հոն ձախճա-
խուալ լճեր ձևացուցեր, մանաւանդ Խօ-
չողանի աղականաւ ջուրն ու՛ Տրապի-
զոնէն իւր 2 ժամ հեռի Տէյրիմէն—Տէ-
րիմի գետակին հետ խառնուած ըլլալուն
բնակչաց վերայ ջերմի և ոյլ հիւանդու-
թիւններ բերած է: Կը հաւատեն տե-
ղացիք թէ սա վերջին տարիներուս մէջ
հիւստիան արեւն մեռնողներուն թիւն
աւելցած է, և ոմանք պատճառ կուտան
յիշեալ գետակի ջուրը աղականութեան,
որ շատերն այդ ջրէն կը խմեն:

Ե. Աստուծային Էթիօպիա տունն չո-
ղեանին մէջ էր Ռուսաց Սե ծովու մէջ
բանող չոգեանուց ընկերութեան վերա-
տեսուց Ս. Սիւրբ Սիմեոնի, և կը հաւատ-
են թէ յատկապէս օգոստոս 12 էն ըս-
կըսեալ Ռուսաց Սե ծովու չոգեանները
պիտի սկսին բանիլ:

Զ. Սկէ 23 օր առաջ, Տրապիզոնէն
3 ժամ հեռի Միմլայ գիւղը քննութեան
գրկուած Միկելիս Խալաֆիս աղան Յա-
րութիւն ձիաորեան անուն աղբայնը
կապել, ձեռք և կուիւլ տալէ յետոյ եր-
կու օր լեռնէ լեռ շրջել կուտայ, ուն
հասնելէն երկու ցորեկ և մէկ գիշեր
անցնելէն յետոյ յիշեալ Յարութիւնը կը
մեռնի, նոյնպէս իւր 2 1/2 տարե-
կան աղջիկ թողը. ասոր վրայ Տրապի-
զոնէն քննութեան համար պաշտօնեայնէր
կը զրկուին, մեռեալը գերեզմանէն կը
հանեն և կառավարութեան բժիշկը սլաք
եղած գործիքները հետն առած ըլլա-
լուն «աւթիւնէ, քէսէ, պղնձ կէթիլին
կըսէ և ասոնցմով վաճաճեալոյն մարմի-
նը կը յոյստեն և կը տեղեկադրեն թէ ի-
րօք Յարութիւն ձիաորեանը Միկելի-
սին անխնայ գանահարութեամբ մեռած
է: Սոյն վկայութիւնը կուտան գիւղացի
22 տաճիկներ և առանձին մօղպալմա-
յով կը հաստատեն:

Այս եղեանագործութեան միջոցաւ
ձակ տեղեկադիրն այսօրուան թղթատա-
րով տեղէն ի Պատրիարքարան զրկուե-
ցաւ:

Է. Իւնեայէն 3 ժամ հեռի Ֆաթիմ
գիւղաքաղաքի տաճիկ գաղթականը չո-
կայի գիշերապահներ կը բռնեն կը կա-
պեն և ի մի վայր պալարեալ կը թողուն
և իրենք կրպակները բանալով իւր ձեռ-
նարկին. այս միջոցին կապեալ գիշերա-
պահներն աղաղակ կամբոսեան «եան-
կըն վար», սոցա այս խառնիճաղանձ ա-
ղաղակէն թորոս թորոսեան անուն մի
Հայ ուսեալ և բարեկրթ երիտասարդ
փողոց կեղնէ և զէմն երկու խաժանիւն
կը հարցնէ «եանկըն նը՛րա՛կ տիւր, նա՛նղ
օրուո՛ւ»: Կը պատասխանեն «էլէմէ իլըլի
փուրուրդ» և երիտասարդին խոյս տա-
լու միջոցին՝ զնտակն ետնէն կը հասնի
և գետին կիցայ:

Բ. Երէկ ի Տրապիզոն ժամանեց Ս.
Երուսաղէմի միաբաններէն հոգեւորդ
Տ. Միսրովոյ վարդապետ Գալթիակնանց
որ իւր հայրենեաց՝ Վան քաղաքի՝ այ-
ցելութեան զննած էր, և յառաջիկայ
շարժուա կը մեկնի աստի գալ ի Պօլս:

Մենք ես յաջորդութեամբ Տեառն եր-
կուարթի օրը կը մեկնիմք աստի գալ ի
Կիւմիսիանէ:

Անձկանոր ողջունելով գճեղ
24 յուլիս 1879 Մնամ արթարար
ի Տրապիզոն Հայեալ Վ. Գիւստէան

